

Problem żebractwa w Gdańsku

Źródło: materiały fotograficzne pochodzą z ogólnodostępnej sieci Internet

Żebranie to proszenie o dobrowolne materialne wsparcie

- W powszechnym odbiorze żebractwo stanowi szczególnie dotkliwy wyraz egzystencjalnej i społecznej degradacji jednostki, jednak coraz powszechniej dostrzegana jest także inna przyczyna: świadomy wybór, sposób na łatwy zarobek a nawet - styl życia.
- Ofiarowana jałmużna niekoniecznie spożytkowana będzie na zaspokojenie podstawowych potrzeb niezbędnych do życia ale też może przyczynić się do chęci trwania w nałogu, czy wzbogacenia w sposób niegodziwy.
- Wyróżnić można wiele form i postaci żebractwa: okazjonalne i trwałe, stacjonarne i domokrężne, indywidualne, rodzinne, a także oparte na powiązaniach typowych dla gangów.
- Pamiętać też trzeba, że również wiele jest sposobów wyłudzenia datków. To nie tylko wyciąganie ręki, proszenie czy epatowanie nieszczęściem, ale również żebractwo czynne.
- Wyłudzać pieniądze można tradycyjnie: na chore dziecko, na psa, na zakup leków czy bułki, albo w mniej oczywisty sposób: na „wolontariusza” zbierającego na operację dla osoby trzeciej albo „na bułkę”.
- Obok wyboru metody ważne jest również miejsce. Najlepiej, jeżeli jest to teren ruchliwy i z dużym przepływem osób, np. dworzec PKP lub centralne ulice miasta.

Zjawisko żebractwa w Gdańsku

Zjawisko żebractwa na terenie Gdańska ma charakter nierównomierny i sezonowy. Nasila się w okresie letnim, zwłaszcza w okresie Jarmarku Dominikańskiego. Na teren Gdańska przyjeżdżają wówczas osoby z innych miast lub państw trudniące się żebractwem, w tym całe rodziny.

W sezonie letnim żebractwem zajmuje się około 30 osób, natomiast poza sezonem ich liczba znacznie spada. Procederem tym parają się ludzie w różnym wieku i płci. Latem dominują cudzoziemskie kobiety z dziećmi, a wśród grupy tzw. pozasezonowej - mężczyźni Polacy.

Statystyczny żebrzący na gdańskich ulicach nie jest osobą bezdomną. Nie jest też gdańszczaninem, ma stały dochód z innego źródła i utrzymuje kontakt ze swoją rodziną. Większość decyduje się na sezonową wędrowkę po Polsce wybierając duże miasta. Tylko niewielki procent osób kieruje się bliskością położenia miejsca żebrania od miejsca zamieszkania.

Zadania pracowników MOPR w zakresie przeciwdziałania żebractwu

Diagnoza

- diagnozowanie zagrożenia żebractwem, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystywania do tego celu dzieci
- dokonywanie wspólnie z Policją, Strażą Miejską oraz Strażą Ochrony Kolei systematycznych kontroli miejsc, w których nasilony jest proceder żebractwa

Interwencja

- zwiększenie dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia przez osoby trudniące się żebractwem
- **obejmowanie wsparciem osoby** trudniące się żebractwem, które **mają trudności materialne**
- zwiększanie dostępu do istniejących aktywizacji społeczno-zawodowej w celu poprawy funkcjonowania społecznego osób żebrzących

Współpraca

- inicjowanie spotkań z przedstawicielami instytucji państwowych, samorządowych i organizacji pozarządowych w celu wymiany doświadczeń
- podejmowania i realizacja wspólnych przedsięwzięć w zakresie rozwiązywania problemu żebractwa

Zadania policjantów służby prewencyjnej w zakresie przeciwdziałania żebractwu

Diagnoza

- diagnozowanie zagrożenia żebractwem, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystywania do tego celu dzieci
- dokonywanie wspólnie ze Strażą Miejską, Strażą Ochrony Kolei oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie systematycznych kontroli miejsc, w których nasilony jest proceder żebractwa

Interwencja

- obowiązkowe podejmowanie interwencji w sytuacjach ujawnienia w miejscach publicznych osoby żebrzącej oraz konsekwentne reagowanie na przypadki naruszania przepisów określonych w kodeksie wykroczeń
- przekazywanie wniosków do sądów rodzinnych o wszczęcie postępowania opiekuńczego w przypadku ujawnienia osób nakłaniających dzieci do żebractwa

Współpraca

- inicjowanie spotkań z przedstawicielami instytucji państwowych, samorządowych i organizacji pozarządowych w celu wymiany doświadczeń
- podejmowanie i realizacja wspólnych przedsięwzięć w zakresie rozwiązywania problemu żebractwa

Zadania strażników miejskich w zakresie przeciwdziałania żebractwu

Diagnoza

- diagnozowanie zagrożenia żebractwem, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystywania do tego celu dzieci
- dokonywanie wspólnie z Policją, Strażą Ochrony Kolei oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie systematycznych kontroli miejsc, w których nasilony jest proceder żebractwa

Interwencja

- obowiązkowe podejmowanie interwencji w sytuacjach ujawnienia w miejscach publicznych osoby żebrzącej
- zwiększanie świadomości osób żebrzących oraz wspierających osoby żebrzące na temat konsekwencji uprawiania procederu żebractwa

Współpraca

- inicjowanie spotkań z przedstawicielami instytucji państwowych, samorządowych i organizacji pozarządowych w celu wymiany doświadczeń
- podejmowanie i realizacja wspólnych przedsięwzięć w zakresie rozwiązywania problemu żebractwa

Podjęmowane działania

Diagnoza

- Pierwsza, kompletna diagnoza problemu żebractwa została przeprowadzona na terenie Gdańska w latach 2001-2003 przez pracowników socjalnych i dzielnicowych - funkcjonariuszy Policji. Obok wywiadów z osobami żebrzącymi przeprowadzono obserwacje reakcji przechodniów na widok żebraka.

Podjęmowane działania

- Systematycznie prowadzi się akcję edukacyjną skierowaną do społeczeństwa (ulotki, plakaty, artykuły w miejscowych mediach, debaty).
- Funkcjonariusze Policji i Straży Miejskiej reagują na każdą informację ze strony społeczeństwa o przypadkach żebractwa na terenie Miasta. M.in. strażnicy w 2012 r. podjęli 123 interwencje, w tym 53 wobec żebrzących cudzoziemców, głównie dzieci lub matek z dziećmi.

Inne

- Od lutego 2012 r. trwa projekt Uniwersytetu Gdańskiego „Obrazy ulicy”. Główne czynności koncentrują się na realizacji badań naukowych, a także na opracowaniu praktycznych rekomendacji prowadzących do zmiany społecznego postrzegania problemu żebractwa. Zakończenie projektu zaplanowano na czerwiec 2013.

Żebractwo w Polsce

Szacuje się, że w Polsce zajmuje się żebractwem ok. 300 tys. osób. Najwięcej żebrzących jest w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu i Poznaniu (od ponad 100 osób do 200 - 270 osób w sezonie).

Statystyczny żebrzący to mężczyzna powyżej trzydziestki, posiadający podstawowe wykształcenie i mieszkający poza miejscem żebrania. Nie jest bezdomny, chociaż wygląda na bezdomnego. Podejmuje się żebractwa jako sposobu na zarabianie pieniędzy.

W opinii społecznej żebractwo nadal uważane jest za efekt dysfunkcji społecznej lub trudnej sytuacji życiowej i niezaradności. Jednak większość żebrzących nie chce pomocy, ponieważ nie chce poddać się weryfikacji. Zazwyczaj okazuje się, że mają środki na utrzymanie.

Żebrzący-obcokrajowcy najczęściej pracują w zorganizowanych grupach (rodziny lub gangi). Krajowi zawodowi żebracy wolą pracować pojedynczo. Najczęstsze formy żebractwa to zaczepianie przechodniów i prośby o pieniądze np. przez wystawienie kartek z prośbą o wsparcie w związku z chorobą i kosztownym leczeniem. Podstawowym atrybutem żebractwa jest dziecko.

Rozwiązania stosowane w Polsce

Działania wobec osób żebrzących

- Prowadzenie działań: diagnozowanie problemu, tworzenie procedur postępowania, interwencja, obejmowanie wsparciem, praca socjalna, kierowanie do programów reintegracji zawodowej i społecznej, wspieranie streetworkerów i pedagogów ulicy, wzbogacanie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży

Działania wobec społeczeństwa

- Prowadzenie działań: kampanie informacyjne (konferencje prasowe, ulotki, bilbordy, plakaty, citylighty), prowadzenie infolinii przyjmującej zgłoszenia interwencji

Zespół interdyscyplinarny

- Oparcie podejmowanych działań na współpracy ośrodków pomocy społecznej i służb mundurowych oraz włączanie do działań inne podmioty, w tym organizacji pozarządowych

Wspólny problem: żebracy-obcokrajowcy

Procedura postępowania

- W przypadku zgłoszeń dotyczących żebrzących dzieci albo matek z dziećmi - obywateli Unii Europejskiej – funkcjonariusze służb mundurowych po przybyciu na miejsce sprawdzają, jaki jest stan osób żebrzących. W sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia wzywają pogotowie ratunkowe oraz informują o sytuacji MOPR.
- Jeśli w pobliżu dziecka nie ma opiekunów i nie widać objawów zagrożenia zdrowia i życia, funkcjonariusze powiadamiają MOPR i odwożą dziecko do pogotowia opiekuńczego.
- W przypadku innych żebrzących cudzoziemców funkcjonariusze współpracują ściśle ze strażą graniczną.

Niedostatki w procedurze

- W przypadku żebrzących nieletnich zwykle ujawniają się opiekunowie dziecka w momencie przybycia funkcjonariuszy na miejsce. Funkcjonariusze nie mają narzędzi prawnych, aby zabrać dziecko, które jest pod opieką dorosłych i nie ma zagrożenia jego zdrowia czy życia. Dzieci te bowiem są ciepło ubrane lub owinięte w ciepły koc.
- Tworzone są nielegalne osiedla - koczowiska żebrzących na obrzeżach miast, zwykle na terenach byłych ogródków działkowych.

Komunikacja

- Działania, zwłaszcza interwencyjne utrudnia bariera językowa i brak dokumentów, które są wcześniej często specjalnie zniszczone. Każdej rozmowie towarzyszyć musi tłumacz. Dane trzeba brać na wiarę, można potem wysłać do ambasady, żeby sprawdzili w ewidencji.

Rozwiązania stosowane w Europie

- **Włochy:** W większych miastach wprowadzany jest zakaz żebractwa w dzielnicach turystycznych. Żebrakom grozi grzywna w wysokości do 500 euro i konfiskata zebranej jałmużny. Tworzy się bazę danych – zbiór odcisków palców żebrzących.
- **Niemcy:** Walka z żebractwem leży w gestii miejskich urzędów ds. porządku publicznego. Policja może działać jedynie, gdy zostanie popełnione przestępstwo. W Kolonii, gdzie zjawisko to jest szczególnie częste, policja zorganizowała patrole z funkcjonariuszami i mówiącymi po rumuńsku.
- **Wielka Brytania:** Obowiązuje XIX-wieczne prawo o włóczęgostwie, na mocy którego żebractwo uprawiane przez osoby zdrowe jest traktowane, jak włóczęgostwo i karane. Jednak jeśli żebracy nie łamią innych przepisów, policja nie jest zbyt restrykcyjna.
- **Irlandia:** Żebranie jest zabronione. Za prośenie o pieniądze na ulicy grozi grzywna do 700 euro.
- **Francja:** W Paryżu i w większych miastach wprowadzany jest zakaz żebractwa w dzielnicach turystycznych. Żebrakom grozi grzywna w wysokości ponad 40 euro.
- **Kraje skandynawskie** Wprowadzono lub trwa wprowadzanie zakazu pod karą grzywny żebrania w celu zarobkowym. O tym, czy kto żebrze w celu zarobkowym, decyduje policja.
- **Austria:** Zakaz żebractwa obowiązuje w wielu regionach Austrii, m.in. w Styrii, Salzburgu, w Tyrolu, w Dolnej Austrii i w Wiedniu. Za złamanie zakazu grożą wysokie grzywny, nawet do 1000 euro, albo kara dwutygodniowego więzienia.
- **Litwa:** Żebractwo jest zabronione. Grzywnę może zapłacić zarówno osoba, która żebrze, jak i ta, która jałmużnę daje. Kara upomnienia lub grzywny wynosi w wysokości 10–20 litów, a za permanentne łamanie zakazu - 2 tys. litów. Zakaz żebrania nie dotyczy okolic kościołów, gdy są odprawiane w nich nabożeństwa.

Podsumowanie

**Jednym ze sposobów na ograniczenie zjawiska żebractwa są działania informacyjno-
edukacyjne społeczeństwa.**

**Bardzo ważne jest ciągłe przypominanie społeczeństwu, że dawanie pieniędzy
żebrzącym to tylko najprostszy sposób na utwierdzenie ich w tym, co robią.**

**Konsekwentna odmowa takiego wsparcia pozwoli przekonać tych ludzi,
by poszukali innego sposobu na życie. Dopóki będziemy żebrzącym dawać jałmużnę,
dopóty instytucje i organizacje do tego powołane nie będą miały
możliwości im pomóc.**

A jeśli sami chcemy wesprzeć żebrzących, to wpłaćmy po prostu pieniądze na konto
wybranej organizacji. A żebrzącym podpowiadajmy, że mogą otrzymać odpowiednie
wsparcie, niech tylko zechcą z tej pomocy skorzystać.

**Tylko wtedy nasza pomoc przyniesie właściwy skutek, a z ulic naszego miasta znikną
żebrzący.**

NASZ APEL

**Nie dawajmy pieniędzy żebrzącym!
Szczególnie, jeśli o datek wyciąga rękę dziecko.**

**Żadne dziecko nie powinno być wykorzystywane
w ten sposób!**

**Im częściej będziemy dawać dzieciom pieniądze,
tym częściej będą one zmuszane do żebrania.**

**Pamiętajmy:
dając pieniądze żebrzącym dzieciom odbieramy im
dzieciństwo!**

Widzisz ? Zadzwoń?

TELEFON ALARMOWY 112

POLICJA 997

STRAŻ MIEJSKA 986